

УДК 81.26

Труцуненко Ірина Іванівна

старший викладач

*Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Труцуненко Ирина Ивановна

старший преподаватель

*Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»*

Trutsunenko Iryna

Senior Lecturer

*National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

Тарасенко Орина Юріївна

студентка

*Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»*

Тарасенко Орина Юрьевна

студентка

*Национального технического университета Украины
«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»*

Tarasenko Oryna

Student of the

*National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»*

**ТЕКСТИ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ІНСТРУКЦІЙ ДО ПОБУТОВИХ
ПРИЛАДІВ, ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ
ТЕКСТЫ НЕМЕЦКОЯЗЫЧНЫХ ИНСТРУКЦИЙ К БЫТОВЫМ
ПРИБОРАМ, ОСОБЕННОСТИ ИХ ПЕРЕВОДА
INSTRUCTIONS FOR HOME APPLIANCES USE IN THE GERMAN
LANGUAGE AND THE PECULIARITIES OF THEIR TRANSLATION**

***Анотація.** Досліджено теоретичні відомості про тексти німецькомовних інструкцій та особливості їх перекладу, а також проведено контрастивний аналіз німецькомовних та україномовних інструкцій до побутових приладів. Виявлено відмінності в структурі текстів інструкцій до побутових приладів та з'ясовано основні перекладацькі прийоми та мовні засоби.*

***Ключові слова:** науково-технічна література, інструкції, перекладацькі прийоми, контрастивний аналіз.*

***Аннотация.** Исследованы теоретические сведения о текстах немецкоязычных инструкций и особенности их перевода, а также проведен контрастивный анализ немецкоязычных и украиноязычных инструкций к бытовым приборам. Обнаружены различия в структуре текстов инструкций к бытовым приборам и установлены основные переводческие приемы и речевые средства.*

***Ключевые слова:** научно-техническая литература, инструкции, переводческие приемы, контрастивный анализ*

***Summary.** The article covers basic theoretical information about the German instructions for use and studies the peculiarities of such texts' translation. Besides, special attention is given to the contrastive analysis of the German and Ukrainian instructions for use. As a result, the authors underline*

the differences of the instruction texts structures in both languages, and they characterize the main methods and ways to be used while translating such texts.

Key words: *scientific-technical literature, instructions for use, translation transformations and techniques, contrastive analysis.*

Вступ. Постановка проблеми. Безперервний розвиток науково-технічного прогресу зумовлює появу нових науково-технічних текстів та пошук перекладацьких рішень. Інструкції належать до науково-технічної літератури, а це означає наявність спільних ознак, використання відповідних граматичних конструкцій, лексичних особливостей та застосування складного синтаксису. Аналіз та вивчення структури та мовних засобів і граматичних норм німецькомовних та україномовних інструкцій неабияк впливає на розвиток перекладознавства та вивчає тенденції, щодо використання перекладацьких прийомів. Враховуючи всі вищезазначені факти і визначається **актуальність загально поставленої проблеми.**

Мета дослідження полягає в тому, аби за допомогою контрактивного аналізу з'ясувати особливості німецькомовних інструкцій до побутових приладів та їх перекладу українською.

Виклад основного матеріалу. Науково-технічна література стрімко поширюється, зважаючи на сучасний розвиток науки та техніки. Визначальною рисою німецькомовних наукових текстів є їхня конгнітивність та інформаційна спрямованість, а також об'єктивність викладу та насиченість лексики термінологією. Основні риси та відмінності науково-технічного стилю української та німецької мови слід розглядати на певних мовних рівнях: синтаксичному, граматичному та лексичному. Однак в такому випадку слід пам'ятати, що цей розподіл відбувається умовно, і всі мовні рівні безпосередньо впливають один на одного.

Для подальшого аналізу німецькомовних інструкцій з експлуатації було використано контрастивний аналіз. Перш за все контрастивний аналіз базується на зіставленні оригіналу з перекладом, і основною його метою є виявлення відмінностей між двома мовами, в результаті цього зіставлення, а так як ми будемо порівнювати українську та німецьку мови, а саме тексти інструкцій, цей метод найкраще підходить.

Для проведення контрастивного аналізу німецькомовних інструкцій з експлуатації та їх перекладу українською мовою, ми взяли інструкції до побутових приладів таких фірм як: Bosch та LG.

Перш за все при порівнянні структурних елементів виявилось, що вони відповідають один одному, як в німецькому варіанті, так і в українському варіанті інструкції з експлуатації. Основна різниця полягає у використанні перекладацьких прийомів, для передачі змісту кожного структурного розділу.

Перший перекладацький прийом, який можемо спостерігати в назвах заголовків це транспозиція (*nachfüllen* – додання). Також перекладач вдався до використання імплікації (*Hinweise zur Entsorgung* – Утилізація; *Garantiebedingungen* – Гарантія) та експлікації + модуляції (*Nach dem Mixen- Після роботи міксеру*).

Herzlichen Glückwunsch zum Kauf Ihres neuen Gerätes aus dem Hause Bosch. Damit haben Sie sich für ein modernes hochwertiges Haushaltsgerät entscheiden. Weitere Informationen zu unseren Produkten finden Sie auf unserer Internetseite [1, с. 2].

Щиро вітаємо Вас з покупкою нового приладу фірми BOSCH. Ви придбали сучасний, високоякісний побутовий прилад. Додаткову інформацію про нашу продукцію Ви знайдете на нашій сторінці в Інтернеті [1, с. 2].

Зазвичай в німецьких реченнях спостерігаємо тенденцію до номіналізації та відсутність звертання до користувача. В той час

перекладач в українському варіанті вдався до транспозиції (*Glückwunsch – вітаємо*) та експлікації, завдяки додаванню ввічливого звертання до користувача. В другому реченні спостерігаємо явище модуляції (*sich entscheiden für – придбали*).

Наступні два уривки з німецького та українського варіантів інструкції з експлуатації демонструють відношення до свого майбутнього користувача. Якщо в німецькому тесті ми не спостерігаємо окличних речень та наказового способу дієслова, то в українському перекладі бачимо зовсім іншу ситуацію. Текст має наказову інтонацію, окрім того, за допомогою знаку оклику, автор звертає увагу споживача на необхідні дії.

Інструкцію з використання слід уважно прочитати і дбайливо зберігати! Передавайте інструкцію з використання наступним користувачам разом із приладом [1, с. 70].

Die Gebrauchsanleitung bitte sorgfältig aufbewahren. Bei Weitergabe des Gerätes an Dritte Gebrauchsanleitung mitgeben [1, с. 2].

Окрім того, німецький варіант інструкції більш розширений і орієнтований на певні уточнення, приклади для споживача. В українському перекладі навпаки: зустрічаються випадки вилучення цілих речень в тексті перекладу та тенденція на узагальнення, без вибіркового уточнень. Цей випадок розглянемо на наступному прикладі:

Dieses Gerät ist für die Verarbeitung haushaltsüblicher Mengen im Haushalt oder in haushaltsähnlichen, nicht-gewerblichen Anwendungen bestimmt. Haushaltsähnliche Anwendungen umfassen z. B. die Verwendung in Mitarbeiterküchen von Läden, Büros, landwirtschaftlichen und anderen gewerblichen Betrieben, sowie die Nutzung durch Gäste von Pensionen, kleinen Hotels und ähnlichen Wohneinrichtungen. Das Gerät nur für haushaltsübliche Verarbeitungsmengen und -zeiten benutzen. Das Gerät ist wartungsfrei [1, с. 2].

Цей прилад призначений для вжитку в домашньому господарстві, а не для промислового використання. Використовуйте прилад лише для

переробки у звичайних для домашнього господарства кількостях і відрізках часу. Прилад не потребує технічного огляду [1, с. 70].

Речення переважно безособові та складні, конструкція *lassen* + *Infinitiv* виражається за допомогою безособового дієслова із закінченням на -ТЬСЯ:

Personen (auch Kinder) mit verminderter körperlicher Sinneswahrnehmung oder geistigen Fähigkeiten oder mit Mangel in der Erfahrung und Wissen, das Gerät nicht bedienen lassen, außer sie werden beaufsichtigt oder hatten eine Einweisung bezüglich des Gebrauchs durch eine Person, die für ihre Sicherheit verantwortlich ist [1, с. 2].

Не допускайте експлуатації приладу особами (в т. ч. дітьми) із обмеженим фізичним сенсорним сприйняттям, із нерозвитими розумовими здібностями, а також із недостатнім рівнем досвіду та знань; експлуатація приладу в таких випадках дозволяється лише під наглядом або після проведення інструктажу з експлуатації особою, яка відповідає за їх безпеку [1, с. 70].

В основному перекладач вдається до експлікації в українському варіанті тексту інструкції з експлуатації, аби уточнити процеси та певні елементи для україномовного користувача (*Störung/Behebung* – *Неполадка/Усунення неполадки*).

Наступний приклад демонструє, що в українському варіанті, була використана експлікація, аби точніше пояснити користувачу принципи роботи мікрохвильової печі. В синтаксичну структуру додали дієприкметниковий безособовий зворот, а також модальність – яка є характерною для інструкцій написаних українською мовою.

Mikrowellenherde verwenden allerdings ein Magnetron, um die Energie von Mikrowellen zu nutzen [2, с. 2].

У даній моделі мікрохвильової печі є магнетрон, який сконструйований таким чином, щоб можна було використовувати енергію, що міститься в мікрохвилях [3, с. 2].

Щодо лексичного наповнення, можемо зробити висновки, що тексти інструкцій з експлуатації фірми LG, як в українському, так і в німецькому варіанті орієнтовані на звичайного користувача. Лексика загальноприйнятна, подекуди зустрічаються терміни, але в основному для позначення окремих деталей та процесів. Слід зазначити, що назви інноваційних функцій, як і в українському, так і в німецькому варіанті написані англійською мовою.

В результаті контрастивного аналізу ми виявили, що німецькомовні інструкції з експлуатації відповідають на граматичному, лексичному та синтаксичному рівнях науково-технічним текстам. Текст оригіналу та текст перекладу зберігають свою структуру, основні відмінності полягають у використанні перекладацьких прийомів. Серед основних перекладацьких прийомів можемо виокремити наступні: експлікація та імплікація, модуляція, транспозиція. Як український, так і німецький варіант інструкції з експлуатації орієнтований на споживача та містить загальну лексику, з частковим використанням термінів.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. BOSCH: інструкція до блендера. Ref 9000651096/04. 2011. С. 94
2. LG: Bedienungsanleitung Mikrowellenherd. МН 653. S. 181.
3. LG: Інструкція користувача Мікрохвильова піч. МН 653. С. 63.